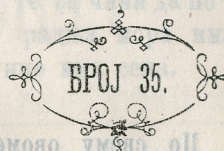

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у 1 радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

(Наставак.)

Златко (у расејаности зграби чашу, испије што је у)
њој било и посрћући оде до столице што је уз прозор.
Тако је, Милице! Свршено је!

Милица. Ми смо сада Фердинанд и Лујза!

Златко. Да, да! Само нам још лимунада фа-
ли. (Купање на вратима.) Ето ти беде! Ја сам у бр-
зини заборавио врата закључати! Тако ти је
то! Не можеш, брате, ни умрети на миру!

ПОЈАВА ЧЕТРНАЕСТА.

Мита писмоноша и пређашњи.

Мита (узасећи.) Дакле инак сте код куће! Хтео
сам већ да одем, али кад сам видео кључ у вратима,
одмах сам помислио: господин Златко сигурно
ради на неком важном послу, па те, Мито, не чује,
него уђи ти само, Мито, рекох ја себи — а он
ти не ће замерити! (Опази Милицу и празну флашу
и чашу на столу.) Охо, та ви имате и лепа друштва!
Ви како ми се чини и благујете! Сигурно кака
клијенткиња! Оппростите, што сам вас узнемирио,
али, знате, дужност пре свега! (Пружа му писмо.)
Изволите, једно писмо неплаћено. Добијам десет
новчића. Препоручујем се, клањам вам се, слуга
сам понизан! Сретно да бог да! (Одлази.)

Златко (тужно.) Каква те срећа наша кад се
отров није! (Окрене се према Милице.) Милице,
живиш ли још?

Милица (слабим гласом.) Већ видим како ми се
отварају рајска врата!

Златко. А видиш ли, Бога ти, и светог Петра
с рајским кључевима у руци?

Милица. Мани се шале!

Златко. Право велиш! Боље ће бити да на-
тегнем друге жице! Чекај само!

Изданула девојка.

Издано и ја,

Издисаји мој и њен,

Један другог вија!

Но, како ти се допада? Је ли да је дивно!

Милица. Ох, ала је то слатко, кад се умире
из љубави!

Златко (кисело.) Наопако слатко!

Милица. Збогом Златко, мој голубе бели! Збо-
гом Златко, и срце и душо моја!

Златко. Збогом срећо моја! Али пре него што
одемо у онај непознати свет, од куда се још
нико није вратио, на прагу тога света, у овом
свечаном тренутку питам те ја, Милице, да ми
кажеш искрено, да ли сам ја твоја прва, твоја
права љубав? Реци истину! Немој да огрешиш
душу!

Милица. За што ме баш сада питаш за то! Бо-
ље би било по тебе да ти на то не морам ни-
шта одговорити!

Златко (у комичном очајању.) Боже драги, шта
ћу сада чути? Говори, Милице, ја то желим,
— последњи пут у своме животу!

Милица. Е, кад желиш, а оно чуј! На једно
по године дана пре него што сам тебе упозна-
ла, допао ми се био лајман Соџић од Корони-
наца. Он је био угледан момак, добар играч,
веселац, знао се лепо удварати, па ме је тако ма-
ло занео. Срећом што су га преместили у Те-
мишвар, те га мало по мало заборавим. У томе
ми се стаде тисе више и више приближавати, и
ја се тек онда уверим, да ја само тебе могу волети
истинито и да ми на овоме свету нема живота
без твоје љубави!

(Наставиће се.)

О С М Е Ш Н О М Е.

(Наставак.)

По свему овоме видимо дакле, да у нашем народу има много комичне снаге, да има у њега шале у свима врстама и облицима. Шала се та развија једнаком једрином и снагом, једнаком живошћу и правилношћу естетичнога осећања, а оном бујношћу и обиљем, како се једва налазило у најизображенијих народа старога и новога света. Само би још ваљало, да се по народу покупи сва грађа за ту шалу народну. А то би су могли учинити понајбоље они, који сматрају живот народни на самим изворима његовим. У томе послу изпредњачио је наш Вук Стефановић Караџић, који је изнео на видик и на велико чудо свему свету богату збирку народних песама, приповедака, пословица и речи. Он сам није могао више учинити, а има на том пољу доста посла и за оне, који пођу његовим трагом. Кад би се у њега угледали и други у нас, па кад не би презали ни од каквих запрека, већ да верно бележе и скупљају све што се тиче шале народне: то би за мало уз оне споменике узвишене озбиљности стојали и други, тако истодични шаровити споменици комике народне. У томе је погледу у новије време много учинио стари помагач вуков Вук Врчевић, који је скупио кратке и шаливе приповетке, и то све по избор. Вредност тих приповедака оценио је Ст. Новаковић у предговору за ту књигу овим речима: „Та његова (Врчевићева) збирка даје управо силну грађу за изучење шале, хумористике и тешињег познаничког и породичног круга живота народног. Вешта рука наћи ће на много места дубок поглед, оштро разумевање живота и крепку народну филозофију.“ И доиста поједине тих приповедача тако су изврсне, да се код њих подуже времена с најозбиљнијим размишљањем мора зауставити сваки читалац, не знајући чему да се већма диви, дали чистоти и уметничкој лепоти језика, бујној машти, живом цртању, живим бојама, или филозофичној дубљини мисли. Али што је учинио Врчевић, то је само закопина на том руднику и соли и злата. Колико обиље те врсте лежи још у народу може се видети и по речима врчевићевим: „Приче ове и досетке, задиргивања и шале ваздашњи

су пратиоци животу нашега народа. Живљи људи су право врело таквих народних умовина, врело које никада не пресише. Требало би, да човек проведе цели свој век, сакупљајући ове приповетке, па кад би умр'о, опет би остало другоме други век да палеткује“. Ето дакле прилике лепој привреди за напредак народне књижевности, особито онима, који као свећеници, учитељи, чиновници или по ком другом послу живе у свакидашњем непосредном дотицају с народом, па су им тако приступне његове забаве: моге, преда, седа, коло и друге прилике, на којима наш народ пушта своје срцу на вољу, те се слободно и неусиљено јавља досетљивост народна. Људи, који долазе међу народ, не би никада смели бити без књиге бележнице, у којој би ваљало одмах све записати што чују. Нека не рекне нико: досећемо, имамо кад, кад смо ето могли приметити, како оно, што је у нашега народа изврсно, значајно и индивидуално, све то више нестаје испред утицаја туђе образованости, особито с крајева, камо тај утицај највећма допире. А ко би знао докле је и оним неколиким острвима чистога народнога живота суђено да остану заштићени од силних валова тога утицаја! И за то је прека потреба, да се на све стране изворни појави духа народног отимају од пропасти и да се за књижевност народну слоне као испред потопа у какав нојев ковчег. Према тој потреби желели бисмо, да се овај глас и опомена чује и уважи особито у оним нашим крајевима, у којима су се до сада одржала чиста и непомућена врела живота народног, у преко политичном прогањању и непријатељским нападајима, који су управљени на уништење наших народних особина.

Скупљање тих шаливих народних умовина од преке су потребе особито нашим народним писцима, с тога, да би могли на том градиву учити значај народне шале, па да ту науку после практично употребе за више књижевне цели. Код нас се, хвала буди богу, од ово мало година препорођаја народне књижевности учинило у многим струкама где што, са чега не ћемо бити постидни пред другим светом. Али уз озбиљну

радњу у различитим струкама песништва не видимо много шaljивих производа, а овамо цела божија природа, и цео живот у њој приказује

озбиљну и шaljиву страну, те се чини да по том закону и свака књижевна радња мора имати та два лица. Та и само сунце има сена.

(Свршиће се.)

Э Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Сплетка и љубав.“) грађанска жалосна игра у 5 чина, од Ф. Шилера, превео Ј. Ђорђевић, прикавана је нашој позорници 17 марта.

Мало има позоришних дела у светској књижевности, што ишту толико разноликост глумачког особља, што су кадре занимати толико струка приказивачке вештине, као што је ова шилерова „грађанска“ трагедија. Млада девојка — љубавница (Лујза), зрела, свесна, поносна жена — љубавница (Милфордска), јунак — љубавник (Фердинанд), кукавица надри-љубавник (Калб), овејан сплеткаш-зликовац (Вурм), отац-државник (президент Валтер), нежни отац-грађанин (Милер), — свака од отих особа оличава по једну струку глумачке уметности и за сваку ту струку треба добро позориште да има бар по једног доброг приказивача. Све се те особе деле на две групе: на љубавну и сплеткашку. У љубавну иде Фердинанд (Недељковић), Лујза (Сајевићка) и Милфордска (Маринковићка); остали чине сплеткашку групу. Милер (Лукић) и његова жена (Ј. Поповићева) стоје у среди. Недељковић је у нас редован Фердинанд, те је досад имао прилике усавршити се у тој улози, која је једна од најтежих љубавничких улога, у толико тежа, што се глумац мора потрудити, да попуни неку малу празнину, неки скок у песниковој мотивацији његовог поступка са Калбом. Недељковић је све учинио, да савлада свој тешки задатак. Надамо се, да ће му то и боље поћи за руком, кад још већма пренесе карактерни акценат са племићке поношљивости и неприступности на љубавнички занос и прегор. Као што је Фердинанд, исто је тако и Лујза огледни камен добре глумице љубавнице. Сајевићка је вешто препливала реку свога задатка пресекавши матицу у појави са Вурмом. — Маринковићка је у Милфордској показала леп напредак, чисто бисмо рекли, да нас је пријетно изненадила. — У сплеткашкој групи истакао се Суботић у појави са Лујзом, поделив шњоме запету пажњу публике. — Зорићев президент нам је познат; умерена, ал' брижљива и довољна израда. — Рашић је као створен за Калба, само нам се чини, да му је мало сметао шапталог; ипак је његова урођена комика учинила своје. — Лукић нам и у Милеру изађе као вредна и напредна млада снага, која оправдава оваку замашну поверу, као што је Милер. — Ј. Поповићева одиграва је Милерку карактеристично. — 3 —

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) 23. марта прикавана је у корист глумца Т. Јовановића „Сплетка и љубав.“ „Овај драматички плод“, вели „Vienac“, „заслужује свакако, да буде уврштен у стални репертоар нашега

позоришта. Што није од дуже времена приказан био, није комад крив, већ стари ужасни превод, пун страховитих погрешака, израђен од некога глумца, невеста и хрватском и немачком језику. Пређашња артистичка управа мислила је, да би повреда била против успомене славнога Шилера, да му се „Сплетка и љубав“ и даље прикаже у тако кукавом преводу. С тога је садањи драматург Ј. Евђеније Томић већ онда позван био, да приреди достојнији превод, па тако у том новом лику видесмо „Сплетку и љубав.“ Позоришна управа мораће на исти начин дати с нова превести некоје класичке драме, као што су: „Фијеско“, „Марија Стјуартова“, „Виљем Тел“, од Шилера, (преводи Спира Деметровића), „Емилија Галотијева“, од Лесинга (превод Љубице Марикове), „Веселе жене уиндсорске“, од Шекспира (превод Спира Деметровића) и т. д. Све се то мора на ново превести, јер стари преводи које што се не могу употребити према данашњем напретку језика, које што не би остало од старог превода ништа кад би се поправадо као што треба. Приказаће „Сплетке и љубави“ занимало нас је тим већма, што су улоге дошле већином у руке страних особа. Пре неколико година појавила се у тој трагедији први пут на нашем позоришту Марија Јеленска, овај пут приказивала је Лујзу М. Ружићка; Фердинанда је онда представљао Брани, сада Јовановић. Упоредимо ли тадашњу представу са садашњом, то морамо рећи, да је последња свакако у опште боља била, али да је у неким приказима ипак заостала далеко иза некадашње.

Фердинанда је приказао Јовановић. Јовановић је први савршени Фердинанд, што га на хрватском позоришту видесмо. Жива гледасмо пред собом племенита, ватрена младића, који се, распаљен љубављу, дигао да сруши све криве друштвене предрасуде, цело глухо ропство свога мрачнога века, те борећи се поштењем и духом против злобе и варке заглави. Мајсторски је извео Јовановић први дијалог с отцем, велики приказ с председником у милеровој кући и састанак с леђи — Милфордском. Из „Љубави и сплетке“ разабрасмо, да је Јовановић у грађанској трагедији сретнији него у стиховној драми. Опћинство га је поздравило с почетка и при крају представе живахним аплаузом, а свако ће радо признати, да је суд опћинства праведан био.

Представа је трајала до једанаест сахата. То је сувише, сувише за наше опћинство, које није вишло толико времена седити у позоришту, те се тим начином одбија од драме, сувише за глумце, јер не могу свладати толиког реторичког градива. Требало је брисати не целе приказе, већ прекратити поједине говоре, што је код шилерове обилате дијалогике лако могуће. Шилерови комади не приказују се никад потпуно. Само их је краљ баварски дао представљати пре неколико година без скраћивања, што се по свима новинама спомињало као позоришни „unicum“. Дакле брисати!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

44. ПРЕДСТАВА

У НОВОЈ ПРЕТПЛАТИ 5.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 22. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПРВИ ПУТ:

ДА СЕМЕЊАМО.

Шаљива игра у 1. радњи, написали Н. Фурнизе и Мајер, превео Ј. Борбенић.

О С О Б Е:

Данглар, трговац	Зорић.
Павле Дервиљ, његов посинак	Станчић.
Клементина Валрејева, удовица	Ј. Маринковића.
Лиза, њена кћи	Л. Маринковића.
Розета, слушкиња	Б. Хаџића.

Збива се у Паризу код Клементине Валрејево.

ЗА ТИМ ПО ДРУГИ ПУТ:

ГУШЧЕ БУКОВАЧКО.

Шаљива игра у 1. радњи, с певањем, прерађена по Бајару.

О С О Б Е:

Петровић, спахија	Зорић.	Созоловић, млад племић	Недељковић.
Петровића	Ј. Поновића.	Кесерић, млад трговац	Сајевић.
Милева, њихова унука	Ј. Сајевића.	Лука, стари слуга петровићев	Рашић.

Збива се у Буковцу, пољском добру петровићевом у Банату.

У суботу 24 марта први пут: „**НЕРВОЗНИ**“. Шаљива игра у 3 чина, написао Викторијен Сарду, с француског.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Прнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч. четврта 50 новч. а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.